

Kirjallinen lausunto 2.10.2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaosto

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Teema: TAE – keskeiset paino- ja kipupisteet

Ihmisoikeusliiton lausunto

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto otsikon asiassa. Ihmisoikeusliitto toimii sen puolesta, että kaikkien perus- ja ihmisoikeudet Suomessa toteutuvat ja eriarvoisuus vähenee. **Ihmisoikeusliitto on ainoa jäsen Suomesta maailman vanhimmassa kansainvälisessä ihmisoikeusjärjestössä, FIDH:ssa (International Federation for Human Rights), jolla oli oleellinen rooli mm. YK:n ihmisoikeusjulistuksen aikaansaamisessa.** FIDH:n jäsenjärjestöt (n. 170) ovat omissa maissaan keskeisiä, paikallisia ihmisoikeusjärjestöjä.

Sisarjärjestöihimme kuuluvat mm. iranilaisen Nobelin rauhanpalkitun Narges Mohammadin edustama Defenders of Human Rights Centre sekä v. 2022 Nobel-palkitut kolme järjestöä Ukrainasta (Centre for Civil Liberties), Valko-Venäjältä (Viasna) ja Venäjältä (Memorial). Sisarjärjestöjemme kautta meillä on ainutlaatuinen yhteistyöverkosto ja ikkuna suoraan paikallisiin, ruohonjuuritason järjestöihin. Useat niistä työskentelevät äärimäisessä vaarassa.

1) Oikeusministeriön hallinnonala

Ihmisoikeusliitolle osoitettu määräraha

Ihmisoikeusliitto vaikuttaa pitkäjänteisesti ja ammattimaisesti sen puolesta, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat Suomessa. Järjestö seuraa *kokonaisvaltaisesti* ihmisoikeuksien edistymistä Suomessa ja raportoi siitä kansainvälisille toimijoille (YK, Euroopan neuvosto, EU:n perusoikeusvirasto, ETYJ). Nämä tahot tapaavat ja kuulevat järjestäen Ihmisoikeusliittoa Suomen vierailuillaan.

Ihmisoikeusliitolla on yleisenä ihmisoikeusjärjestönä koordinoiva rooli ja se vetää yli 30 ihmisoikeustyötä Suomessa tekevän järjestön verkostoa.

Ihmisoikeusliitto nostaa uusia ihmisoikeusteemoja yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toimintaan. Järjestö on tehnyt jo 22 vuotta työtä tyttöjen sukupuolielinten silpomisen ehkäisemiseksi Suomessa ja 15 vuotta kunniaan liittyvän väkivallan vastaista työtä Suomessa. Asiantuntijamme ovat osallistu-

neet myös ihmisoikeuksia koskevan lainsäädännön kuten yhdenvertaisuuslain kehittämiseen. Viimeksi olimme ainoa järjestöedustaja lainvalmistelutyöryhmissä, joissa laadittiin hallituksen esitys naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen sekä pakkoavioliiton kriminalisoimiseksi.

Viime vuodet Ihmisoikeusliitto on herättänyt urheilujärjestöjä ja vahvistanut koulutuksin ja kampanjoin niiden osaamista merkittävästi. Vaikutukset näkyvät urheilun linjauksissa ja toiminnassa. Kansainvälisestikin ainutlaatuiselle, useasti palkitulle (mm. EU, Suomen Kuurojen Urheiluliitto) työlle on suuri kysyntä ja tarve, mutta se edellyttää hankerahoituksen lisäksi yleisavustuksen vakautta.

Ihmisoikeusliiton työ asettuu laajempaan kontekstiin, jossa kansainväliseen sopimus pohjaiseen järjestelmään ja demokratiaan kohdistuu huomattavaa painetta. Ihmisoikeusliitto vahvistaa työllään kansainvälistä sopimus pohjaista järjestelmää, jonka oleellinen osa on aktiivinen kansalaisyhteiskunta.

Ihmisoikeusliiton saamiin yleisavustuksiin kohdistuu vuonna 2025 useita samanaikaisia leikkauksia. Oikeusministeriön myöntämään yleisavustukseen kohdistuu vähintään 57 % leikkaus. Budjettiriihessä päädyttiin kohtuullistamaan useimpia avustusleikkauksia, mutta Ihmisoikeusliiton avustusleikkausta ei muutettu. Näin ollen vuodelle 2025 oikeusministeriö osoittaa Ihmisoikeusliitolle enää vain 100 000 euron valtionavustusta hallinnonalalta momentilta '25.01.50 Avustukset'.

Mikäli talousarvioehdotus ei eduskunnan käsittelyssä muutu, saattaa oikeusministeriön myöntämään avustukseen kohdistua jopa 70 % leikkaus. Tämän lisäksi ulkoministeriön myöntämä tuki lakanee kokonaan. Täysimääräisenä leikkaukset merkitsevät 250 000 € vähennystä budjettiimme vuoteen 2024 verrattuna. Sopeutamme toimintaamme ja vahvistamme yritys yhteistyötä. Näin suuri äkillinen leikkaus vaikeuttaa kuitenkin kohtuuttomasti ydintoimintaa ja hankerahoituksella tehtävien toimintojen laadukasta toteuttamista. **Tästä syystä esitämme, että eduskunta kohtuullistaisi oikeusministeriön Ihmisoikeusliiton avustukseen kohdistamaa leikkausta.**

2) Järjestöjen rahoitus

Suomalaisten kansalaisjärjestöjen rahoitus pohja on isossa murroksessa. On selvää, että Suomen taloustilanteessa myös eri ministeriöiden hallinnoimiin järjestöavustuksiin kohdistuu leikkauksia. On silti varmistettava, että kansalaisyhteiskunnan toimintakyky, moninaisuus ja itsenäisyys eivät vaarannu. Järjestökentän elinvoimaisuudessa ei ole kyse pelkästään rahasta ja palveluista, vaan kansalaisyhteiskunnan oleellisesta merkityksestä osana suomalaista ja länsimaista demokratiaa.

3) Valtionhallinto: Perus- ja ihmisoikeuspolitiikan toimeenpanon ja seurannan asiantuntijaresurssit on turvattava

Pitkäjänteinen ja johdonmukainen ihmisoikeuspolitiikka edellyttää ihmisoikeuksien ankkurointia entistä systemaattisemmin jokaisen ministeriön toimialaan sekä riittäviä voimavaroja.

Valtioneuvoston tämänhetkiset resurssit perus- ja ihmisoikeuksien toimeenpanon systemaattiseen edistämiseen ja ajantasaiseen määräaikaisraportointiin kansainvälisille sopimusvalvontaelimille ovat

varsin vähäiset. Tälle työlle on syytä varata riittävät resurssit, kuten myös perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnille säädösvalmistelussa sekä ministeriöiden välisen koordinaation varmistamiselle perus- ja ihmisoikeusasioissa.

Kansainvälisten ihmisoikeussopimuselinten Suomelle antamat suositukset ovat jääneet Suomessa vähäiselle huomiolle, mikä liittyy osin myös ihmisoikeuspolitiikan voimavaroihin. **Ihmisoikeusliitto kiittää hallitusta hyvästä kirjauksesta käsitellä jatkossa vuosittain nämä suositukset** (ks. hallituksen yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä koskeva tiedonanto). **Ihmisoikeusliitto esittää, että myös eduskunta ja kansalaisyhteiskunta osallistetaan suositusten käsittelyyn.**

Lisätiedot:

Kaari Mattila
Pääsihteeri
p. 0505368195

Larissa Rantanen
Talous- ja hallintojohtaja
p. 044 7420406

